

مرکز تحقیقات استراتژیک

معاونت پژوهش‌های روابط بین‌الملل

گزارش

مرداد ۱۳۹۶

سناریوهای احتمالی دولت ترامپ در قبال برجام در پرتو «قانون مقابله با دشمنان آمریکا از طریق تحریم‌ها»

زهرا دولت‌خواه/مرکز تحقیقات استراتژیک

اندک زمانی پس از تأیید پایبندی ایران به تعهدات برجام در ۲۶ تیرماه/۱۷ ژوئیه که معمولاً هر ۹۰ روز یک‌بار صورت می‌پذیرد، طرح تحریم‌های روسیه، ایران و کره شمالی تحت‌عنوان "قانون مقابله با دشمنان آمریکا از طریق تحریم‌ها" در مجلس نمایندگان آمریکا در تاریخ ۳ مرداد/۲۵ ژوئیه با ۴۱۹ رأی موافق و ۳ رأی مخالف به تصویب رسید. تشدید فزاینده تحریم‌های غیرهسته‌ای، تحکیم و تقویت متحدان عرب منطقه در قبال ایران و تلاش برای ائتلاف‌سازی عربی- رژیم صهیونیستی و گام برداشتن در مسیر اجماع‌سازی جهانی علیه ایران در موضوعاتی همچون آزمایش موشکی ایران از جمله اقدامات پایان‌ناپذیر دولت ترامپ برای تضعیف هرچه بیشتر برجام می‌باشد، موضوعاتی که موجب به‌وجود آمدن ابهامات بسیاری در خصوص آینده برجام شده است. با توجه به اقدامات اخیر ترامپ مبنی بر دستور تشکیل کارگروهی در کاخ سفید برای بررسی برجام برای گزارش سه ماهه سوم و اعلام وزارت خارجه آمریکا

مبنی بر احتمال اتمام بازبینی برجام تا اواخر تابستان، باید دید چه سناریوهایی در رابطه با آینده برجام مطرح است. سناریوی نخست: با توجه به آزمایش‌های موشکی ایران و مطرح کردن اتهاماتی مبنی بر متوقف‌نشدن تلاش‌های ایران برای پیگیری سلاح‌های هسته‌ای و فناوری‌های پیشرفته موشکی، تاکتیک احتمالی ترامپ، تأکید و پافشاری بر استفاده از شرط «بازرسی سرزده» مندرج در توافق می‌باشد که به بازرسان اجازه دسترسی به هرگونه مراکز به‌اصطلاح مشکوک و تأسیسات اعلام‌نشده مرتبط با فعالیت‌های غنی‌سازی را به‌منظور کشف و جلوگیری از هرگونه فریب احتمالی می‌دهد تا در صورت امتناع از ارائه دسترسی، عدم پایبندی کشورمان به توافق را اعلام نماید. اما باید دید این اقدام واشنگتن به کدام‌یک از این مسیرها یعنی چانه‌زنی بیشتر با سایر طرفین توافق برای بازنگری، همکاری نزدیک‌تر با رژیم صهیونیستی و کشورهای عربی منطقه برای هرگونه اقدام احتمالی علیه ایران از جمله حمله محدود و هدفمند به تأسیسات

اندک زمانی پس از تأیید پایبندی ایران به تعهدات برجام در ۲۶ تیرماه/۱۷ ژوئیه که معمولاً هر ۹۰ روز یک‌بار صورت می‌پذیرد، طرح تحریم‌های روسیه، ایران و کره شمالی تحت‌عنوان "قانون مقابله با دشمنان آمریکا از طریق تحریم‌ها" در مجلس نمایندگان آمریکا در تاریخ ۳ مرداد/۲۵ ژوئیه با ۴۱۹ رأی موافق و ۳ رأی مخالف به تصویب رسید. تشدید فزاینده تحریم‌های غیرهسته‌ای، تحکیم و تقویت متحدان عرب منطقه در قبال ایران و تلاش برای ائتلاف‌سازی عربی- رژیم صهیونیستی و گام برداشتن در مسیر اجماع‌سازی جهانی علیه ایران در موضوعاتی همچون آزمایش موشکی ایران از جمله اقدامات پایان‌ناپذیر دولت ترامپ برای تضعیف هرچه بیشتر برجام می‌باشد، موضوعاتی که موجب به‌وجود آمدن ابهامات بسیاری در خصوص آینده برجام شده است. با توجه به اقدامات اخیر ترامپ مبنی بر دستور تشکیل کارگروهی در کاخ سفید برای بررسی برجام برای گزارش سه ماهه سوم و اعلام وزارت خارجه آمریکا

آمریکا به دنبال جلب همراهی طرفین توافق به ویژه اروپایی‌ها در امر برجام است، مسئله‌ای که جز با فشار اقتصادی و سیاسی میسر نخواهد شد.

هسته‌ای، یا انزوای آمریکا در سطح بین‌المللی در نتیجه عدم همراهی طرفین توافق ختم خواهد شد. سناریوی دوم: در صورتی که دولت ترامپ در پایان دوره بازمینی برجام تصمیم به کنار گذاشتن توافق با ایران (به عبارتی پاره کردن توافق براساس اظهارنظرهای وی در دوران کارزار انتخابات ریاست جمهوری) بگیرد، احتمالاً راهکارهایی برای اقدام متقابل ایران در نظر خواهند گرفت که اعمال مجدد تحریم‌های اقتصادی با هدف افزایش تأثیر روانی بر افکار عمومی ایران و تشدید فشارهای داخلی علیه دولت وقت، اتخاذ مواضع سخت و جدی علیه نفوذ منطقه‌ای ایران در سوریه، عراق، لبنان، و در نهایت اقدام نظامی می‌تواند از جمله این موارد باشد. در مجموع، از سناریوهای احتمالی مطرحه پیرامون آینده برجام، این استنباط حاصل می‌گردد که ترامپ برای از بین بردن توافق با ایران و بازگشت به گزینه نظامی با دشواری‌های بسیاری مواجه خواهد بود. به طور کلی، سیاست آمریکا در اعمال تحریم‌های جدید علیه روسیه، ایران و کره شمالی، حاصل سیاست «اول آمریکا» و با هدف تأمین امنیت اقتصادی این کشور صورت پذیرفته است. باید توجه داشت که به ویژه تحریم‌های جدید علیه روسیه، فشار اقتصادی فزاینده‌ای را بر کشورهای اروپایی وارد خواهد کرد و به نظر می‌رسد که دولت ترامپ به دنبال استفاده از اهرم فشار اقتصادی بر اروپا برای همراهی و همسویی سیاسی و اقتصادی آنها با آمریکا است. در رابطه با برجام نیز ترامپ به دنبال راهی برای اعلام نقض توافق از سوی ایران و اعلام عدم پایبندی این کشور است. از شواهد امر پیداست که نقض، لغو یا پاره کردن برجام گزینه مورد نظر آمریکا در مقابل ایران نیست چراکه